

Programplan Grunnskolelærerutdanning for trinn 1-7

Navn på studiet

- Master i grunnskolelærerutdanning for trinn 1 – 7
- Master in Primary and Lower Secondary Teacher Education for Years 1 – 7

I tillegg kan navnet ha en form som ikke begynner med nivået som over, men som direkte angir faget. Denne formen brukes i FS, presentasjoner på nett etc.

- Grunnskolelærerutdanning for trinn 1-7 – master
- Primary and Lower Secondary Teacher Education for Years 1-7 - master

Studiepoeng

300 studiepoeng

Ansvarlig fakultet og institutt

Humanistisk fakultet, institutt for grunnskolelærerutdanning, idrett og spesialpedagogikk

Målgruppe

Grunnskolelærerutdanning for trinn 1-7 er en mastergradsutdanning som skal kvalifisere for tilsetning i undervisningsstilling i grunnskolen. Studiet er aktuelt for alle som ønsker å undervise i skolen, og retter seg særskilt mot undervisning av barn i aldersgruppen 6 – 13 år.

Opptakskrav

Generell studiekompetanse, minimum 35 skolepoeng, et gjennomsnitt på karakter 3 eller bedre i norsk, samt et gjennomsnitt på karakter 4 i matematikk (224 t/P2). Man dekker karakterkravet i matematikk hvis man har bestått ett av følgende programfag: S1, S2, R1 eller R2.

Innhold i studiet

Master i grunnskolelærerutdanning for trinn 1 -7 er en femårig profesjonsutdanning som kjennetegnes av høy faglig kvalitet, av helhet og sammenheng mellom fag, fagdidaktikk, pedagogikk og praksisstudier og av et nært samspill mellom profesjonsfeltet og det samfunnet skolen er en del av.

Utdanningen gir internasjonale perspektiver, setter lærerprofesjonen inn i en historisk, kulturell og samfunnsmessig sammenheng og bidrar til kunnskap om, kritisk refleksjon og forståelse for det komplekse og utfordrende læreryrket. I tillegg gir utdanningen et profesjonsetisk grunnlag som ruster for kontinuerlig profesjonell videreutvikling, og som etter endt studium kvalifiserer til at man som lærer kan bidra til å videreutvikle skolen som en institusjon for dannelse og læring i et demokratisk og mangfoldig samfunn.

Master i grunnskolelærerutdanning for trinn 1-7 ved Universitetet i Stavanger kjennetegnes av høyt kvalifiserte faglærere, et godt læringsmiljø, et fagtilbud som drar nytte av de to nasjonale kompetansesentrene ved UiS og et bredt valgtilbud der studentene kan få velge undervisningsfag de har interesse for og som skolene har behov for, og skolerelevante fag som gir viktig kunnskap for skolens virksomhet.

Læringsutbytte (jfr forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanning for trinn 1 – 7)

En kandidat med fullført og bestått studium skal ha følgende læringsutbytte definert i form av kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap

Kandidaten

- _ har avansert kunnskap enten i et valgt undervisningsfag og fagets didaktikk eller i profesjonsrettet pedagogikk/spesialpedagogikk
- har spesialisert innsikt i et avgrenset fagområde (masteroppgaven)
- har bred profesjonsrettet kunnskap i øvrige fag som inngår i utdanningen
- _ har inngående kunnskap om relevant forskning og teori, samt vitenskapelige tenkemåter, forskningsmetoder og etikk
- har inngående kunnskap om gjeldende lov- og planverk for grunnopplæringen, om sammenhengen
- i utdanningsløpet barnehage–skole og om overgangen fra barnehage til skole og fra barnetrinn til ungdomstrinn
- har inngående kunnskap om begynneropplæring, grunnleggende ferdigheter, vurderings- og
- kartleggingsverktøy, klasseledelse og vurdering av elevers læring og hva som fremmer læring i fagene
- _ har inngående kunnskap om læringsteori og barns utvikling, danning og læring i ulike sosiale, språklige og kulturelle kontekster
- har kunnskap om barn i vanskelige livssituasjoner, herunder kunnskap om mobbing, vold og
- seksuelle overgrep mot barn, gjeldende lovverk og barns rettigheter i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv
- _ har bred kunnskap om lærerprofesjonen, fagenes egenart og historie, og forståelse av skolens utvikling som organisasjon, dens mandat, verdigrunnlag og plass i samfunnet.

Ferdigheter

Kandidaten

- kan undervise basert på forskning og erfaringskunnskap, alene og sammen med andre
- kan analysere, tilpasse og bruke gjeldende læreplaner
- _ kan iverksette tidlig innsats og sikre progresjon i elevens utvikling av grunnleggende ferdigheter og fagkompetanse, med særskilt vekt på begynneropplæring i lesing, skriving og regning
- _ kan skape inkluderende og helsefremmende læringsmiljøer som bidrar til gode faglige, sosiale og estetiske læringsprosesser
- kan analysere, vurdere og dokumentere elevers læring, gi læringsfremmende tilbakemeldinger,
- tilpasse opplæringen til elevenes forutsetninger og behov, bruke varierte undervisningsmetoder og bidra til at elevene kan reflektere over egen læring og utvikling
- _ kan vurdere og bruke relevante læremidler, digitale verktøy og ressurser i opplæringen, og gi elevene opplæring i digitale ferdigheter
- _ kan analysere og forholde seg kritisk til nasjonal og internasjonal forskning og anvende denne kunnskapen i profesjonsutøvelsen

kan alene, og i samarbeid med andre, bruke relevante metoder fra forsknings- og utviklingsarbeid, - for kontinuerlig utvikling av egen og skolens kollektive praksis, samt gjennomføre avgrensede forskningsprosjekter under veiledning

kan identifisere tegn på mobbing, vold og seksuelle overgrep. På bakgrunn av faglige vurderinger - skal kandidaten raskt kunne iverksette nødvendige tiltak, og kunne etablere samarbeid med relevante faginstanser.

Generell kompetanse

Kandidaten

_ kan styrke internasjonale og flerkulturelle perspektiver ved skolens arbeid, bidra til forståelse av samenes status som urfolk og stimulere til demokratisk deltakelse og bærekraftig utvikling

_ kan initiere og ivareta et godt skole–hjem-samarbeid, og samarbeide med andre aktører relevante for skolens virksomhet

_ behersker norsk muntlig og skriftlig, både bokmål og nynorsk, og kan bruke språket på en kvalifisert måte i profesjonssammenheng

_ kan på et avansert nivå formidle og kommunisere om faglige problemstillinger knyttet til profesjonsutøvelsen, og har profesjonsfaglig digital kompetanse

_ kan analysere og vurdere relevante faglige og etiske problemstillinger og bidra til utvikling av faglig felleskap på den enkelte skole

_ kan bidra i innovasjonsprosesser knyttet til skolens virksomhet og legge til rette for at lokalt arbeids-, samfunns- og kulturliv involveres i opplæringen.

Relevans for arbeidsliv og/eller videre studier

Master i grunnskolelærerutdanning for trinn 1 -7 er den eneste måten å kvalifisere seg for å være lærer i barneskolen for 1. – 4. trinn. Studiet gjennomføres i et nært samspill mellom universitetet, profesjonsfeltet og det samfunnet skolen er en del av. Det legges særskilt vekt på begynneropplæring i alle fag.

Master i grunnskolelærerutdanningen for trinn 1 – 7 kvalifiserer også for videre studier på ph.d.-nivå (gitt at man oppfyller opptakskrav til phd).

Oppbygging av studiet/fagene i programmet

Grunnskolelærerutdanningen er en kombinasjon av obligatoriske emner og valgbare emner knyttet til undervisningsfag eller undervisningsrelevante emner.

De obligatoriske emnene i 1. – 3. studieår er følgende:

- Pedagogikk og elevkunnskap, 30 sp
- Matematikk, 30 sp
- Norsk, 30 sp
- 5 dager observasjonspraksis
- 80 dager praksis, veiledet og vurdert

De obligatoriske emnene i 4. – 5. studieår er følgende:

- Pedagogikk og elevkunnskap, 30 sp
- 30 dager praksis, veiledet og vurdert

De valgbare emnene som tilbys ved UiS er undervisningsfagene

- Engelsk, 30 eller 60 sp
- Kroppsøving, 30 eller 60 sp
- Kunst og håndverk, 30 eller 60 sp
- Samfunnsfag, 30 eller 60 sp
- Naturfag, 30 eller 60 sp
- Mat og helse, 30 sp
- Musikk, 30 sp
- KRLE, 30 sp

I tillegg kan følgende skoler relevante emner velges:

- Spesialpedagogikk/pedagogikk, 30 sp
- Drama/estetiske læreprosesser, 30 sp

Masterfag (fag 1) som tilbys ved UiS er følgende undervisningsfag (opptaksgrunnlag 60 sp fra år 1-3)

- Matematikdidaktikk
- Norskdidaktikk
- Kroppsøving
- Engelsk
- Historiedidaktikk/samfunnsfag

UiS tilbyr også masterfag som profesjonsrettet pedagogikk eller spesialpedagogikk (fag 1) (opptaksgrunnlag 30 sp PEL og 30 sp pedagogikk/spesialpedagogikk fra år 1-3)

- Pedagogikk
- Spesialpedagogikk

De valgbare emnene må velges etter regler gitt i nasjonal forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanning for trinn 1-7.

Valgbare emner i 1. – 3. år må settes sammen på følgende måte:

- Fag 1 (masterfag), 60 sp
- Fag 2 (undervisningsfag), 30 eller 60 sp
- Fag 3 (undervisningsfag), 30 sp
- Fag 4 (valgfritt; nytt undervisningsfag, fordypning i undervisningsfag eller skoler relevant fag), 30 sp

Valgbare emner i 4. – 5. år må settes sammen på følgende måte:

- Fag 1 (undervisningsfag som masterfag, inkl MA-oppgave), 90 sp
Eller
- Fag 1 (pedagogikk eller spesialpedagogikk som masterfag inkl MA-oppgave), 60 sp, og fag 2 eller 3, 30 sp som bygger på 60 sp i 1. – 3. år.

Det totale valgtilbudet framgår av strukturen i tabellen nedenfor.

Ikke alle fagkombinasjoner vil være mulig, så studentene må sette seg godt inn i forskriftens krav til oppbygging av valgbare emner, og de fagkombinasjoner som er mulig. God informasjon vil bli gitt tidlig i studieløpet. Alle valgtilbud igangsettes under forutsetning av at det er nok studenter på emnet.

Struktur/studiemodell

På bakgrunn av alle overnevnte momenter blir modellstrukturen slik:

Tabell 1:

år	Høst	Høst og vår	Vår
5	Valgfag 15 sp Valgfag/MA-oppg 15 sp		.... forts. valgfag/ MA-oppg 30 sp
4	PEL 15 sp Valgfag 15 sp 15 dager praksis	Tverrfaglige spor og profesjonsuker	PEL 15 sp Valgfag 15 sp 15 dager praksis
3	Valgfag 30 sp <i>Internasjonalt semester</i> 15 dager praksis		Valgfag 30 sp 15 dager praksis
2	Norsk 15 sp Matematikk 15 sp 15 dager praksis		Valgfag 30 sp 15 dager praksis
1	PEL 15 sp Norsk 15 sp <i>Oppstartsuke</i> 5 dager observasjonspraksis		PEL 15 sp Matematikk 15 sp 20 dager praksis

Mer om innhold: (NB avsnittet avviker her fra malen, men dette er logisk plassering)

1. Profesjonsarbeid og profesjonsutvikling

I nasjonale forskrifter for femårig glu 1-7 og 5-10 pekes det på en rekke elementer som må beskrives i programplanen, og det pekes på at temaer som er tverrfaglige må innarbeides og ivaretas i programplanen (§4, 3. ledd). Dette gjelder blant annet arbeid med tilpasset opplæring, grunnleggende ferdigheter og kompetanser, bruk av IKT i arbeid med fag, samiske emner, det flerkulturelle og flerspråklige aspektet, profesjonsetikk og kunnskap om vold og seksuelle overgrep mot barn og unge. Det er understreket i nasjonale retningslinjer at programplanen også skal ivareta tverrfaglige tema om psykososialt læringsmiljø, medborgerskap og det flerkulturelle samfunnet, samiske forhold og samiske elevers rettigheter, bærekraftig utvikling og estetiske læringsprosesser «som skal sikres for alle studenter (s. 9). Disse temaene skal belyses på ulike måter i ulike fag, og det vil framgå av emnebeskrivelsene hvordan dette vil bli håndtert. I tillegg vil vi ved UiS også ha noen tverrfaglige strukturer i studieprogrammet for å klare å ivareta tverrgående element og profesjonsretting.

- a) Temauker: En uke hvert av de tre første studieårene reserveres til å arbeide grundigere med tverrfaglige tema. Her vil den vanlige timeplanen løses opp, og studentene følger en egen timeplan satt opp for temaukene. Ukene er obligatoriske, og hver uke vil ha felles litteratur samt et arbeidskrav som skal godkjennes. Det vil være variasjon i arbeidsmåter og tilnærminger, og temaukene vil, der det passer, også være knyttet til praksis, dvs at tema vil bli arbeidet med-også i praksisopplæringen.

- b) Tverrfaglige spor: Andre elementer vil bli behandlet i ulike tverrfaglige kurs som fordeles over de tre første årene i studiet. Disse organiseres slik at de går jevnt 2 fastsatte timer per uke i hele eller deler av semesteret (ikke i praksisperioder).
- c) Profesjonsdager: I forkant av en praksisperiode møtes studenter, praksislærere og faglærere til en felles dag med foredrag og arbeid rundt et tema som er viktig for opplæringen både i praksis og ved universitetet, og for å planlegge den forestående praksisperioden. Der det passer kan profesjonsdag inngå som del av temaue.

En skjematisk oversikt over de tverrfaglige elementene i utdanningen er her:

Tabell 2:

	Studieår				
	1	2	3	4	5
Tverrfaglige elementer i alle fag	(Begynneropplæring) Grunnleggende ferdigheter Vurdering for læring Tilpasset opplæring				
Tverrfaglige spor	Høst: Akademisk skriving og lesing 1 Vår: Kommunikasjon – skriftlig og muntlig for 1-7	Høst: Estetiske læreprosesser Vår: Vitenskapsteori og metode og etikk	Høst: Digitale ferdigheter Vår: Akademisk skriving og lesing 2		
Fokusområder i praksis	Skolen, eleven og læring, lærerrollen og lærerarbeidet	Elevmangfoldet og elevenes læring Begynneropplæring	Kontaktlærerrollen Psykososialt læringsmiljø Skolen som organisasjon	Forsknings- og utviklingsarbeid i praksis	
Temauker¹	Oppstartsuke (høst) Psykososialt læringsmiljø (vår)	Medborgerskap og det flerkulturelle samfunnet (vår)	Bærekraftig utvikling og folkehelse (høst)		
Profesjonsdager med praksisfeltet²	Klasseledelse	Begynneropplæring	Vurdering for læring	Forskningsbasert yrkesutøvelse	
FoU-utvikling	Se egen figur om FoU nedenfor				

¹ Tematisk fokus kan variere fra kull til kull

² Profesjonsdager kan inngå som del av temaue der det er hensiktsmessig

2. Progresjon i vitenskapelig tenkning og arbeidsmetodikk/FoU

Som student skal man helt fra starten av studiet dyktiggjøres i akademisk skriving og tenkning, for å kunne utarbeide gode FoU-oppgaver, skrive en god masteroppgave og ende opp som en profesjonell og dyktig barneskolelærer.

Gjennom studiet skal studentene derfor tilegne seg vitenskapelige tenkemåter og metoder. FoU-aktiviteter vil knyttes både til fag, til praksis og til studentenes selvstendige arbeider, med progresjon i løpet av studiet.

Til utdanningen er det forskriftsfestet (§3, 6. ledd) at studentene skal skrive en forsknings- og utviklingsoppgave (FoU) i 3. studieår. Denne oppgaven skal skrives i kombinasjon mellom et undervisningsfag og faget pedagogikk og elevkunnskap. FoU-oppgaven er en av eksamensformene/vurderingskriteriene i 3. studieår. Oppgaven skal fortrinnsvis skrives i tilknytning til ønsket masterfag. Alle studenter vil få veiledning i arbeidet med FoU-oppgaven etter nærmere angitt omfang, og den vil bli gitt gradert karakter. FoU-oppgaven må være bestått før studenten kan begynne på masteroppgaven.

I femte studieår skal studentene skrive en profesjonsrettet masteroppgave innen undervisningsfag, spesialpedagogikk eller pedagogikk. Ved UiS vil masteroppgaven ha et omfang på 45 studiepoeng. Skjematisk vil progresjonen i forsknings- og utviklingselementene i utdanningen se slik ut:

Tabell 3:

Årstrinn – progresjon forsknings- og utviklingsarbeid				
1	2	3 FOU-oppgave	4	5 Masteroppgave
		Vitenskapsteori		
	Forskningsmetoder			
	Forskningsetikk			
	Profesjonsetikk			
	Didaktiske eksempler			
	Vurdering for læring – tilbakemeldinger og veiledning			
Akademisk skriving og lesing				

Tabellen gir en skjematisk fremstilling av FoU-aktiviteter og progresjon gjennom studiet. Innhold og arbeidsmåter for de ulike områdene vil bli konkretisert for fag og praksis pr årstrinn.

Arbeids- og undervisningsformer

I løpet av studiet vil studentene møte varierte arbeidsmåter som alle har det til felles at de skal trene studentene opp i kritisk tenkning og anvendelse av anerkjent, forskningsbasert kunnskap. Videre skal arbeidsmåtene utfordre studentene til å reflektere over egne praksiserfaringer. Studiet vil legge opp til at studentene arbeider både i- og utenfor forelesningene, både på – og utenfor campus, både individuelt og i grupper.

Progresjon og variasjon er nøkkelbegreper i studiet, og studentene vil oppleve progresjon og variasjon både i arbeidsmåter og i *vurderingen*.

For å gå opp til eksamen i et emne må alle arbeidskrav som er knyttet til emnet være godkjent, og studenten må ha tilstrekkelig frammøte i emnet. Hva som er tilstrekkelig vil variere etter hvilke pedagogiske prinsipper frammøtet er grunnlagt i. De fleste emner vil ha krav om frammøte på 70 eller 80 prosent, mens enkelte laboratorieøvelser vil kunne ha obligatorisk tilstedeværelseskrav. Det vil framgå av den enkelte emnebeskrivelse hva som er gjeldende for det enkelte emne.

Se ellers gjeldende Forskrift om studier og eksamen ved Universitetet i Stavanger, av 10.3.16.

Det er utarbeidet utfyllende retningslinjer for progresjonskrav for utdanningen som helhet, disse er bekjentgjort på student.uis.no og på [its learning](http://its.learning).

Emnebeskrivelsene for de ulike emnene i utdanningen er utformet slik at vurderingsformene ses samlet og i en helhet. Det er lagt opp til variasjon i vurderingsformene i løpet av et studieår, på tvers av fag, og i løpet av hele utdanningen. Variasjonen i eksamensordninger og vurderingsformer legger vekt på både å vurdere kunnskap i fag, pedagogisk, didaktisk og etisk kompetanse. Studentene skal kunne formidle og kommunisere om faglige problemstillinger og ulike tema både muntlig og skriftlig, på nynorsk og bokmål, ved hjelp av digitale verktøy og andre virkemidler og i samarbeid med andre. Vurderingsformene vil også bidra til at studentene utvikler metodisk kompetanse og at de kan analysere og vurdere relevante problemstillinger. Det er lagt opp til progresjon i dette i løpet av utdanningen, se omtale av FoU under innhold i utdanningen.

Praksis i studiet

Praksisstudiet er en integrert del av alle fag i utdanningen. Det består av 110 dager veiledet og vurdert praksis. Av disse vil inntil fem dager vektlegge overgangen barnehage-skole og kan legges til barnehage. Praksis er fordelt over fire år med 80 dager i løpet av de tre første årene og 30 dager i løpet av de siste to årene. I tillegg kommer fem dager tilrettelagt observasjon i første semester.

I praksis skal studentene få bred kompetanse om lærerarbeidet, eleven og elevmangfoldet og skolen som organisasjon.

Praksis skal være et integrerende element mellom undervisning i fag på campus og i praksisopplæringen. Ulike fokusområder vil bli vektlagt for å skape en helhetlig og profesjonsrettet utvikling, jfr tabell 2.

Organisering av praksis

Universitetet i Stavanger har hovedansvar for innhold, kvalitet og vurdering i praksis og for progresjon mellom praksisperiodene. Praksisskolene skal organisere praksisstudiet i tråd med denne programplanen. Praksisstudiet organiseres gjennom formelle avtaler mellom UiS, skoleeier og rektor

ved den enkelte praksisskole. Praksisskolens rektor har det overordnede ansvaret for praksisstudiet ved skolen og skal sørge for at det legges gode rammer rundt praksisstudiet, etter nærmere angitte retningslinjer nedfelt i avtalen. Praksisskolen utarbeider sin egen skolebaserte praksisplan basert på programplaner fra UiS, gjeldende forskrift om rammeplan og nasjonale retningslinjer for faget praksis, emneplaner for praksis og emneplaner for fag.

115 dager praksis i løpet av utdanningen er ved UiS fordelt på følgende måte:

Tabell 4:

Semester nr.									
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10
5 d observasjon	20 d	15 d	15 d	15 d	15 d	15 d	15 d	0 d	0 d

Observasjonsdagene vil fortrinnsvis være spredd i løpet av 1. semester og gjennomføres i utgangspunktet på ulike skoler. Studentene vil bringe med seg observasjonsoppgaver som er knyttet til undervisningen på campus i 1. semester.

Praksis i barnehage for GLU 1-7 knyttes til en av barnehagene som praksisskolene samarbeider med om overgangen barnehage- skole.

Arbeidsformer i praksis

Det vil være nær kopling mellom innhold og arbeidsmåter i lærerutdanningsfagene og praksisstudiet, og man bruker redskapet «læringssamtaler mellom faglærere på UiS, studenter og praksislærere» når faglærere møter studenter på praksisskolene. Av og til vil studentene ha obligatoriske arbeidskrav knyttet til praksis, som enten er knyttet til emneplan for praksis, eller er knyttet til emneplanen for faget man tar.

Vurderingsformer i praksis

Studenter vil få en formell vurdering etter hver praksisperiode uttrykt med karakteren bestått/ikke bestått.

Dersom en student risikerer å stryke i en av praksisopplæringsperiodene, vil studenten få et skriftlig varsel om fare for ikke bestått praksis. Praksislærerne vil også oppgi hva det er studenten har spesifikke vansker med, og det vil være mulig for studenten å rette opp disse forholdene. Dersom studenten ikke består en praksisperiode, kan samme periode bare gjennomføres en gang til.

Skikkethetsvurdering

Den enkelte students skikkethet skal vurderes løpende både i arbeid på campus og i grunnskoler. UiS har ansvar for at faglærere og praksislærere har den nødvendige kunnskap og kompetanse til å kunne foreta en løpende vurdering av studentenes skikkethet. Vitnemål for fullført grunnskolelærerutdanning forutsetter at studentene er vurdert som skikket for læreryrket. Studenter som viser svakheter i forhold til å mestre læreryrket, skal så tidlig som mulig i utdanningen få vite hvordan de står i forhold til kravene om lærerskikkethet og eventuelt få råd om å avslutte utdanningen. Konkrete beslutninger om skikkethet kan fattes gjennom hele studiet.

Kriterier for vurderingen av mangel på skikkethet er fastsatt i *Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning*, fastsatt av Kunnskapsdepartementet 1.8.2006, se <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-30-859>

Internasjonalisering

Utdanningen er satt sammen av mange valgbare emner, og siden den også består av emneovergripende temaer og elementer som må være på plass for å oppfylle de overordnede læringsutbyttene, er det i utgangspunktet mulighet for å ta 30 sp ved en utenlandsk utdanningsinstitusjon (som UiS har utvekslingsavtale med) i 5. semester. Man vil da kunne velge skolerelevante emner tilsvarende 30 sp dersom man ikke har skolerelevant fag fra før, eller man kan velge emner som tilsvarer et undervisningsfag på 30 sp.

Det vil være et knippe studiesteder som anbefales, og det henvises til egne nettsider på student.uis.no for full oversikt. Er det ikke mulig å få gjennomført praksis i tilknytning til utvekslingen, vil UiS legge til rette for dette i etterkant. I tillegg vil det være mulig å ta praksis ved en norsk skole i utlandet eller ved en utenlandsk skole som UiS har avtale med. Dette vil også være mulig i 5. semester. Studentene vil bli orientert om mulighetene for utveksling og praksisopphold i utlandet på informasjonsmøte i sitt 3. semester.

Internasjonale perspektiver ivaretas i utdanningen også på andre måter: Internasjonale perspektiver på faglige emner vil være å finne innen alle fag i utdanningen, og flere av valgfagene tilbyr ekskursjoner og studieturer til utlandet, eksempelvis

- KRLE valgfag reiser til Midtøsten: Israel og Palestina, eventuelt Egypt
- Engelsk valgfag reiser til norsk studiesenter ved York, England
- Drama valgfag har studietur til Danmark
- Kunst og håndverk har med jevne mellomrom reiser til Sentral-Europa.

For mer informasjon om kortere studieopphold i utlandet, se emnebeskrivelser for de ulike valgfagene.

Studentene oppfordres i tillegg til å følge med på muligheter for deltakelse i internasjonale samarbeidsprosjekter. Det forventes at studenter deltar på seminarer med internasjonale forskere som er åpne for grunnskolelærerstudenter, og det forventes at studenter skal lese engelskspråklig faglitteratur.

Undervisningsspråk

Undervisningsspråk vil i hovedsak være norsk. Enkelte undervisningsøkter vil likevel kunne skje på engelsk. I valgfaget engelsk er undervisningsspråket engelsk.

Praksis foregår i hovedsak i norske skoler og alle studenter blir forventet å beherske norsk muntlig og skriftlig godt. Ved praksisopphold i utlandet må studenten beherske det lokale språket.

Kvalitetssikring og evalueringer av studiet

I studieprogrammet vil det bli jobbet på ulike måter med kvalitetssikring og kvalitetsutvikling:

- a) Elektronisk tidligdialog på alle emner og sluttevaluering på et utvalg av emner hvert semester (men i et system slik at alle emner har hatt sluttevaluering i løpet av en treårs periode). Evalueringene drøftes på trinnmøter og i programutvalg, og vektlegges i videre utvikling av programmet og emnene/fagene.
- b) Tidligdialog og sluttevaluering foregår etter hver praksisperiode.
- c) *Programutvalg*: Et rådgivende organ for faglig leder, med hensikt å ivareta helheten i studieprogrammet. Programutvalget er representert av vitenskapelig ansatte, praksislærere, studenter og administrative. Programutvalget skal bidra til at utdanningen drives i tråd med forskrifter og regelverk, skal bidra til kvalitetsheving og kvalitetssikring, og gi råd til faglig

leder om faglig utvikling og praktisk gjennomføring. Programutvalget er overordnet trinnmøtet.

- d) *Trinnmøter*: For hvert kull gjennomføres trinnmøter (1 – 2 ganger per semester) der representanter for faglærere på trinnet, 1 – 2 praksislærere, 2 studenter og administrasjon møtes. Hensikten er å ivareta samordning og samarbeid på trinnet, herunder felles læringsutbytte, arbeidsmåter, vurderingsformer, tverrgående tema, praksisperioder og andre aktiviteter på det aktuelle trinnet.
- e) *Fagutvalg*: Hvert fag har sitt fagutvalg som består av minst én faglærer og 2-3 studentrepresentanter. De møtes 1 – 2 ganger per semester og skal sikre at blant annet innhold, arbeidsmåter og progresjon i faget blir drøftet og evaluert. Fagutvalgene har en sentral rolle i evaluering og kvalitetsutvikling av det enkelte fag.

Praksisstudiets innhold og rammebetingelser evalueres for øvrig jevnlig. Kvalitetssikring av praksisskoler, praksislærere og praksisstudiet er innarbeidet i utdanningsinstitusjonenes kvalitetssystem. Praksislæreren skal ha gjennomgått videreutdanning i praksisveiledning på minimum 15 studiepoeng eller forpliktet seg til å starte en slik opplæring.

15 dager praksis 3. semester GLU 1-7

Praksisstudiet har en integrerende funksjon i grunnskolelærerutdanningen. Dette forutsetter samarbeid mellom studenter, faglærer, praksislærere og skoleledelse.

Studiets formål er å bidra til kunnskaper og utvikle ferdigheter knyttet til å være lærer i profesjonell utøvelse av yrket, inkludert innsikt i kompleksitet og dilemmaer som knytter seg til læreryrket i norsk skole og i et mangfoldig klasserom. Lærerarbeidet beskrives som et profesjonelt usikkert arbeid fordi det ikke er entydige standarder om hva som er god undervisning. Temaer belyses gjennom teoretiske- og profesjonsetiske perspektiv og gjennom utøvelse av profesjonell undervisning som didaktiske møter rettet mot elever på 1.-7. trinn og vil være gjennomgående i alle emner.

I syklus 1 (de tre første årene i GLU) er det lagt vekt på å utvikle brei kompetanse om lærerarbeidet, klasseledelse, kontaktlærerrollen, eleven og mangfoldet og skolen som organisasjon. Praksis i denne syklusen skal vise studentens utvikling i ferdigheter og sosialisering til lærerprofesjonen samt undervisningskunnskap i undervisningsfaga.

Det skal være en nær kopling mellom innhold og arbeidsmåter i lærerutdanningsfaga og praksisstudiet. Praksisstudiet skal sikre en gradvis innføring i ulike sider ved lærerprofesjonen, progresjon i opplæringen og sammenheng med undervisningen og faga. Hvordan didaktikk utøves vil være et gjennomgående tema i hele praksisstudiet.

Praksis skal være en arena for systematisk læring og øvelse ved at praksislærer i samarbeid med UiS tilrettelegger for læring gjennom øvings situasjoner og veiledning. Studentene skal første året, i samarbeid med medstudenter, planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning under veiledning av praksislærere og faglærere. Dette prinsippet gjelder alle aktiviteter og oppgaver som studentene skal øve seg på i praksis.

Hovedtema for praksisstudiet i syklus 1 er:

- Lærerarbeidet i møte med det flerkulturelle klasserom
- Det didaktisk møte med vekt på klasseledelse og begynneropplæring
- Planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisning
- Tilpasset opplæring og læringsfremmende vurdering
- Skolen som organisasjon og samarbeid med andre institusjoner

Utvikling av egen læreridentitet og faglig- og sosial relasjonskompetanse

Praksisstudium 2. år 3. semester

Elevmangfoldet og elevenes læring. Begynner-opplæring

Forkunnskaper: Bestått praksis 1. år eller utestå med maksimum 7 praksisdager uten varsel med fare for å få ikke bestått praksis 1. år.

Kunnskaper

- kunnskap gjeldende nasjonalt læreplanverk med vekt på matematikk
- kunnskap om lærerrollen i ulike fag og om kontaktlærerrollen
- kunnskap om lærerarbeidet, undervisning som samhandling og klasseledelse i ulike fag
- kunnskap om hvordan didaktikk utøves i undervisningen og begynneropplæringen i ulike fag med vekt på planlegging og gjennomføring og vurdering
- kunnskap om observasjonsmetode og kartleggingsverktøy
- kunnskap om elever og elevers læreforutsetninger på 1-7. trinn

- kunnskap om læring og læreforutsetninger som grunnlag for å legge til rette for tilpasset undervisning i det flerkulturelle klasserom
- kunnskap om kommunikasjon og samspill som grunnlag for å etablere en positiv læringskultur.
- God relasjonskompetanse

Ferdigheter i

- å samhandle og kommunisere med elever, medstudenter, kollegaer på praksisskolen og faglærere
- å analysere nasjonale og lokale læreplaner med tanke på å utvikle planer for elevers læring
- å planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning og begynneropplæring sammen med medstudenter, praksislærere og faglærere
- å utøve situasjonsorientert klasseledelse
- å undervise i og med ulike arbeidsmåter og digitale hjelpemidler
- å anvende systematisk observasjon av elever som grunnlag for å planlegge undervisning

Generell kompetanse

- Har vilje og evne til å ta til seg feed back fra elever, medstudenter og praksislærer som grunnlag for profesjonell utvikling
- Kan diskutere og kommentere lærerarbeidet i lys av nasjonale planer, praksisskolens lokale planer og teori

Innhold

Praksisperioden i 2. studieår, 3. semester i grunnskolelærerutdanningens 1-7 tilsvarer 15 arbeidsdager (GLU1.). Den skal være variert, veiledet og vurdert og foregå i grunnskolen. I det andre studieår er elevmangfoldet og elevenes læring, samt begynner-opplæring hovedtema.

Inntil 5 dager av denne praksisperioden kan legges til en barnehage skolen samarbeider med om overgangen barnehage-skole. Da anbefales det å se spesielt på matematikk(tema) i tillegg til rutiner for overgangen barnehage - skole.

Estetiske læreprosesser er et tverrfaglig spor i 3. semester.

Praksisperioden skal innbefatte en delperiode med vekt på forberedelse, en delperiode med vekt på gjennomføring, og en delperiode med vekt på etterarbeid og vurdering.

Oversikt over 15dager (3 uker) praksis 2. studieår (GLU1)

Generelt gjelder tilstedeværelse kl. 08.00-16.00 hver dag på praksisskolen. 20 timer pr. uke knyttes undervisning/opplæring knyttet til elevenes læringsarena. Tidsbruk knyttet til spesifikt til kunnskapsmål beregnes til 3 -4 timer. Det må påregnes noe forberedelsesarbeid utover tilstedeværelsestiden.

Første del; 2 dager pr. praksisperiode.

Vekt på forberedelse knyttet til kunnskapstilegnelse

- Bli kjent med rektor, personalet og elever
- Bli kjent med fysiske rammer og ressurser
- Få kunnskap om skolens pedagogiske grunnsyn, lokale planer, satsingsområder og læringsplattform

- Observere klasser og elever med tanke på å kartlegge rammer og rutiner for undervisning
- Observere klasser og elever for å få kunnskap om læringskultur når det gjelder arbeidsmåter og vurdering.
- Praksislærer og studenter utvikler sammen en gruppebasert praksisplan med utgangspunkt i programplanen for praksis og den skolebaserte praksisplanen.

Andre del; 12 dager

Vekt på gjennomføring knyttet til ferdigheter

- Observere og vurdere undervisning samt vurderingsformer som er planlagt sammen med praksislærere og medstudenter
- Planlegge, lede, gjennomføre og vurdere undervisning (inkludert vurderingsformer) sammen med medstudenter og praksislærere
- Prøve ut og få innsikt i kartleggingsverktøy - Prøve ut og erfare ulike lærerroller - Delta på planleggingsmøter med team/trinnlærere
- Midtveisvurdering etter 8 dager
- Gjennomføring av arbeidskrav

Tredje del; 1 dag pr. praksisperiode.

Vekt på etterarbeid og vurdering knyttet til generell kompetanse

- Vurdere egen lærerrolle og eget lærerarbeid i lys av læringsutbytteformuleringene som er formulert for perioden og i lys av tilbakemeldinger fra medstudenter og praksislærer
- Vurderingsmøte mellom rektor, praksislærer og studenter, der de skolebaserte og gruppebaserte praksisplanene diskuteres
- Skriftlig midtveisvurdering/sluttvurdering fra praksislærer. Sluttvurderingen leveres digital til UiS.

Arbeidsmetoder: Et relevant utvalg basert på praksisskolens praksis og undervisningsfagenes egenart, og gjerne også basert på det tverrfaglige sporet i grunnskolelærerutdanningene 2. år, som er estetiske læreprosesser.

Arbeidskrav:

- øve på kritiske situasjoner som oppstart, overganger og avslutning av undervisningstimer, der studenten prøves i en planlagt, gjennomført og vurdert overgangssituasjon i en undervisnings økt og skifte fra en læringsarena til en annen i løpet av praksisperioden. Vurderes av praksislærer.
- arbeidskrav knyttet til norsk, se emneplan for norsk. Vurderes av faglærer i norsk (og praksislærer).
- skrive en tekst om sin egen profesjonelle utvikling i løpet av praksisperioden, sett i lys av læringsutbytteformuleringene. Vurderes av praksislærer og faglærer i PEL. Kopi til praksiskoordinator.
- det er krav om 100 % tilstedeværelse i praksisstudiet.

Vurdering: Praksis vil bli vurdert til bestått/ikke bestått, i tillegg vil det foregå løpende skikkethetsvurdering etter forskrift om skikkethet i høyere utdanning fastsatt av Kunnskapsdepartementet 31. juni 2006. Se lenke: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-30-859>

Undervisningsspråk: norsk

Emneevaluering: Praksisskolen gjennomfører en tidligdialog samtidig med midtveisvurderingen. UiS gjennomfører en elektronisk sluttevaluering av emnet siste dag i praksis perioden. Sluttevalueringen legges frem og drøftes i trinnmøte og et sammendrag sendes til programutvalget for GLU 1-7.

20 dager praksis 2. semester GLU 1-7

Praksisstudiet har en integrerende funksjon i grunnskolelærerutdanningen. Dette forutsetter samarbeid mellom studenter, faglærer, praksislærere og skoleledelse.

Studiets formål er å bidra til kunnskaper og utvikle ferdigheter knyttet til å være lærer i profesjonell utøvelse av yrket, inkludert innsikt i kompleksitet og dilemmaer som knytter seg til læreryrket i norsk skole og i et mangfoldig klasserom. Lærerarbeidet beskrives som et profesjonelt usikkert arbeid fordi det ikke er entydige standarder om hva som er god undervisning. Temaer belyses gjennom teoretiske- og profesjonsetiske perspektiv og gjennom utøvelse av profesjonell undervisning som didaktiske møter rettet mot elever på 1.-7. trinn og vil være gjennomgående i alle emner.

I syklus 1 (de tre første årene i GLU) er det lagt vekt på å utvikle brei kompetanse om lærerarbeidet, klasseledelse, kontaktlærerrollen, eleven og mangfoldet og skolen som organisasjon. Praksis i denne syklusen skal vise studentens utvikling i ferdigheter og sosialisering til lærerprofesjonen samt undervisningskunnskap i undervisningsfaga.

Det skal være en nær kopling mellom innhold og arbeidsmåter i lærerutdanningsfaga og praksisstudiet. Praksisstudiet skal sikre en gradvis innføring i ulike sider ved lærerprofesjonen, progresjon i opplæringen og sammenheng med undervisningen og faga. Hvordan didaktikk utøves vil være et gjennomgående tema i hele praksisstudiet.

Praksis skal være en arena for systematisk læring og øvelse ved at praksislærer i samarbeid med UiS tilrettelegger for læring gjennom øvings situasjoner og veiledning. Studentene skal første året, i samarbeid med medstudenter, planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning under veiledning av praksislærere og faglærere. Dette prinsippet gjelder alle aktiviteter og oppgaver som studentene skal øve seg på i praksis.

Hovedtema for praksisstudiet i syklus 1 er:

- Lærerarbeidet i møte med det flerkulturelle klasserom
- Det didaktisk møte med vekt på klasseledelse og begynneropplæring
- Planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisning
- Tilpasset opplæring og læringsfremmende vurdering
- Skolen som organisasjon og samarbeid med andre institusjoner
- Utvikling av egen læreridentitet og faglig- og sosial relasjonskompetanse

Praksisstudium 1. år Skolen, eleven og læring, lærerrollen og lærerarbeidet

Forkunnskaper: 5 dager observasjonspraksis i 1. semester

Læringsutbytter:

Kunnskaper

- kunnskap gjeldende opplæringslov og nasjonalt læreplanverk
- kunnskap om lærerrollen i ulike fag og om kontaktlærerrollen i ulike fag
- kunnskap om lærerarbeidet, undervisning klasseledelse i ulike fag
- kunnskap om hvordan didaktikk utøves i undervisningen og begynneropplæringen i ulike fag med vekt på planlegging og gjennomføring og vurdering
- kunnskap om observasjonsmetoder og kartleggingsverktøy
- noe relevant kunnskap om elever og elevers læreforutsetninger på 1-7. trinn ved den aktuelle praksisskole

Ferdigheter i

- å samhandle og kommunisere med elever, medstudenter, kollegaer på praksisskolen og faglærere
- å analysere nasjonale og lokale læreplaner med tanke på å utvikle planer for elevers læring
- å planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning sammen med medstudenter, praksislærere og faglærere
- å utøve situasjonsorientert klasseledelse
- å undervise i og med ulike arbeidsmåter og digitale hjelpemidler
- å anvende systematisk observasjon av elever som grunnlag for å planlegge undervisning

Generell kompetanse

- har vilje og evne til å ta til seg tilbakemelding fra elever, medstudenter og praksislærer som grunnlag for profesjonell utvikling
- kan diskutere og kommentere lærerarbeidet i lys av nasjonale planer, praksisskolens lokale planer og teori

Innhold

Praksisperioden i 1. studieår i grunnskolelærerutdanningens 1-7deltids løp tilsvarer 20 arbeidsdager (GLU1.). Den skal være variert, veiledet og vurdert og foregå i grunnskolen. I det første studieår er skolen, eleven og læring, lærerrollen og lærerarbeidet hovedtema.

Praksisperioden skal innbefatte en delperiode med vekt på forberedelse, en delperiode med vekt på gjennomføring, og en delperiode med vekt på etterarbeid og vurdering.

Oversikt over 20 dager (4 uker) praksis 1. studieår (GLU1)

Generelt gjelder tilstedeværelse kl. 08.00-16.00 hver dag på praksisskolen. 20 timer pr. uke knyttes undervisning/opplæring knyttet til elevenes læringsarena. Tidsbruk knyttet til spesifikt til kunnskapsmål beregnes til 3 -4 timer. Det må påregnes noe forberedelsesarbeid utover tilstedeværelsestiden.

Første del; 2 dager pr. praksisperiode.

Vekt på forberedelse knyttet til kunnskapstilegnelse

- Bli kjent med rektor, personalet og elever
- Bli kjent med fysiske rammer og ressurser
- Få kunnskap om skolens pedagogiske grunnsyn, lokale planer, satsingsområder og læringsplattform
- Observere klasser og elever med tanke på å kartlegge rammer og rutiner for undervisning
- Observere klasser og elever for å få kunnskap om læringskultur når det gjelder arbeidsmåter og vurdering.
- Praksislærer og studenter utvikler sammen en gruppebasert praksisplan med utgangspunkt i programplanen for praksis og den skolebaserte praksisplanen.

Andre del; 17 dager

Vekt på gjennomføring knyttet til ferdigheter

- Observere og vurdere undervisning samt vurderingsformer som er planlagt sammen med praksislærere og medstudenter
- Planlegge, lede, gjennomføre og vurdere undervisning (inkludert vurderingsformer) sammen med medstudenter og praksislærere
- Prøve ut og få innsikt i kartleggingsverktøy - Prøve ut og erfare ulike lærerroller - Delta på planleggingsmøter med team/trinnlærere
- Midtveisvurdering etter 10 dager
- Gjennomføring av arbeidskrav

Tredje del; 1 dag pr. praksisperiode.

Vekt på etterarbeid og vurdering knyttet til generell kompetanse

- Vurdere egen lærerrolle og eget lærerarbeid i lys av læringsutbytteformuleringene som er formulert for perioden og i lys av tilbakemeldinger fra medstudenter og praksislærere
- Vurderingsmøte mellom rektor, praksislærer og studenter, der de skolebaserte og gruppebaserte praksisplanene diskuteres
- muntlig midtveisvurdering med en kort skriftlig oppsummering.
  - Skriftlig sluttvurdering fra praksislærer. Sluttvurderingen leveres digital til UiS.

Arbeidsmetoder og vurderingsformer: Et relevant utvalg av arbeidsmetoder basert på praksisskolens praksis og egenarten til undervisningsfagene (norsk og matematikk).

Arbeidskrav:

-3 observasjonsdager gjennomført på praksisskolen i 1. semester

- øve på kritiske situasjoner som oppstart, overganger og avslutning av undervisningstimer, der studenten prøves i oppstart og avslutning av undervisnings økt i løpet av praksisperioden. Vurderes av praksislærer.

- arbeidskrav knyttet til matematikkfaget, se emneplan for matematikk. Vurderes av faglærer i matematikk.

-skrive en tekst om sin egen profesjonelle utvikling fra studiestart og til å, sett i lys av læringsutbytteformuleringene. Vurderes av PEL-lærer. Kopi til praksiskoordinator.

- det er krav om 100 % tilstedeværelse i praksisstudiet.

Vurdering: Praksis vil bli vurdert til bestått/ikke bestått, i tillegg vil det foregå løpende skikkethetsvurdering etter forskrift om skikkethet i høyere utdanning fastsatt av Kunnskapsdepartementet 31. juni 2006. Se lenke: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-30-859>

Undervisningsspråk: norsk

Emneevaluering: Praksisskolen gjennomfører en tidligdialog samtidig med midtveisvurderingen. UIS gjennomfører en elektronisk sluttevaluering av emnet siste dag i praksis perioden. Sluttevalueringen legges frem og drøftes i trinnmøte og et sammendrag sendes til programutvalget for GLU 1-7.

Emnebeskrivelser

Navn på emnet:

Undervisningsstart/undervisningsstart/undervisningssemestre:

Emnekode: Matematikk 1, emne 1 (første 15 stp.)

Studiepoeng: 15

Fakultet: Det humanistiske fakultet

Institutt: Institutt for allmennlærerutdanning og spesialpedagogikk

Fagpersoner:

Introduksjon

De faglige temaene som blir tatt opp i dette emnet er først og fremst tall og tallregning, statistikk og sannsynlighet.

Emnet skal forberede for matematikkundervisning i grunnskolen fra 1. til 7. trinn, i tråd med relevant forskning og gjeldende læreplan. Studiet er erfaringsbasert og forskningsbasert, det innebærer solid tilknytning til praksis. Matematikklærere må kunne analysere elevenes matematiske utvikling, være gode matematiske veiledere og samtalepartnere, kunne velge ut og lage gode matematiske eksempler og oppgaver som fremmer alle elevers matematiske kompetanse, kreativitet og positive holdning til matematikk. Som framtidig matematikklærer skal studenten selv arbeide utforskende og kreativt med faget.

Matematisk språk og tenkning utvikles gjennom aktiviteter som fremmer resonnement, argumentasjon og begrunnelse. Matematikklærere må kunne gjennomføre og forstå matematiske prosesser og argumenter, og analysere forslag fra andre med tanke på holdbarhet og potensial. Studenten skal selv ha en reflektert forståelse av matematikken elevene skal lære og kunne gjøre faget tilgjengelig for alle elever.

Bruk av ulike representasjoner er nødvendig for å gjøre matematiske begrep og ideer tilgjengelige for elever. For å utvikle sin matematiske forståelse og evne til problemløsning trenger elevene å arbeide med sammenhenger og overganger mellom ulike representasjoner. Studenten skal legge til rette for elevers arbeid med ulike representasjoner.

Meningsfulle matematiske samtaler er sentralt i utviklingen av matematisk forståelse. Gjennom samtale og diskusjon kan lærere inkludere alle elever i matematisk resonnering og argumentering,

stimulere til kritisk matematisk tenking og drøfte matematikkens rolle i samfunnet. Studenten skal legge til rette for meningsfulle matematiske samtaler med og mellom elever.

Lærere skal invitere elever til å dele sin matematiske tenking, lytte til og vurdere denne med tanke på utvikling av matematisk kompetanse. Det skal legges til rette for undervisning ut fra elevenes ulike behov, der ulike kulturell, språklig og sosial bakgrunn både tas hensyn til men også ses som ressurs i undervisningen. Som framtidig matematikklærer skal studenten støtte elevene i deres tro på seg selv og at en gjennom hardt arbeid, individuelt og kollektivt, utvikler forståelse av matematiske ideer og sammenhenger.

Læringsutbytte:

KUNNSKAP

Studenten har

- inngående undervisningskunnskap i hva elevene arbeider med på barnetrinnet knyttet til emnene tallforståelse og regning, med et spesielt fokus på begynneropplæringen
- kunnskap i statistikk, kombinatorikk og sannsynlighetsregning og kan knytte denne kunnskapen til lærestoffet på barnetrinnet
- kunnskap om språkets rolle for læring av matematikk
- kunnskap om ulike representasjoner og hvordan bruk av og overgangen mellom disse kan påvirke elevers læring
- kunnskap om å uttrykke seg muntlig, lese, uttrykke seg skriftlig og kan bruke digitale verktøy i matematikkfaget innen emnene tall, statistikk og sannsynlighet
- horisontkunnskap om matematikkfagets innhold i barnehagen og på ungdomstrinnet og om overgangene fra barnehage til skole og fra barnetrinn til ungdomstrinn.
- kjennskap til ulike teorier for læring
- kunnskap om noen metoder for undervisning i matematikk, spesielt i begynneropplæring
- kunnskap om matematikkens historiske utvikling, spesielt utviklingen av tallbegrep og tallsystemer

FERDIGHETER

Studenten

- kan planlegge, gjennomføre og vurdere matematikkundervisning i tall, statistikk og sannsynlighetsregning for alle elever på trinn 1-7 med fokus på forståelse, variasjon og elevaktivitet, forankret i forskning, teori og praksis
- har gode praktiske ferdigheter i muntlig, skriftlig og digital kommunikasjon i matematikkfaget
- kjenner til arbeidsmåter som fremmer elevenes undring, kreativitet og evne til å arbeide systematisk med utforskende aktiviteter, begrunnelser, argumenter og bevis
- kan bruke og vurdere kartleggingsprøver og ulike observasjons- og vurderingsmåter for å tilpasse opplæringen til elevers ulike behov
- kan analysere elevers tenkemåter, argumentasjon og løsningsmetoder slik at en kan stimulere elevenes matematiske tenking
- kan forebygge og oppdage matematikkvansker og tilrettelegge opplæring til elever med ulike typer matematikkvansker

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- har forståelse for matematikkfagets betydning som allmenndannende fag og dets samspill med kultur, filosofi og samfunnsutvikling
- har innsikt i matematikkfagets betydning for utvikling av kritisk demokratisk kompetanse

Innhold:

Emnet vil i størst grad knyttes opp mot de matematiske emnene tallære (naturlige tall, telling, regning, faktorisering, rasjonale tall, irrasjonale og reelle tall, der utvikling av grunnleggende tallforståelse er sentralt), sannsynlighetsregning og statistikk (beskrivende statistikk, mengdelære, sannsynlighetsbegrep, uniform sannsynlighet, multiplikasjonsprinsippet, addisjonssetningen og binomiske forsøksrekker, der grunnleggende begrepsforståelse står sentralt), og de fagdidaktiske vinklingene knyttet til disse matematiske emnene.

Semesterplaner vil foreligge ved semesterstart og detaljbeskrive innholdet

Forkunnskapskrav og anbefalte forkunnskaper:

Det forutsettes at studenten ved semesterstart behersker grunnleggende matematikkunnskaper fra grunnskole og videregående skole

Vurdering:

Skriftlig eksamen, 6 timer. Karakter A-F.

Obligatoriske aktiviteter som må være bestått for å gå opp til eksamen: (arbeidskrav):

Faget inneholder flere obligatoriske arbeidskrav underveis. Formålet med disse er bl. a. å sørge for at studentene holder progresjon i studiet.

Arbeidskravene for emne 1 er som følger:

1. Et skriftlig fagdidaktisk arbeid; 1 side, godkjent/ikke godkjent.
2. En midtsemesterprøve (multiple choice); 45 minutter, godkjent/ikke godkjent.

Obligatoriske arbeider må være bestått for å kunne gå opp til eksamen. Studenten får 2 forsøk på midtsemesterprøven og 2 forsøk på det skriftlige arbeidet.

Krav om tilstedeværelse

Matematikkfaget i lærerutdanning forutsetter aktivt engasjement over tid med medstudenter og faglærere. I faget blir forskjellige begreper, strategier og undervisningsopplegg diskutert og drøftet. Slik virksomhet foregår kontinuerlig i utdanningen. Profesjonsutdanningen krever derfor at studenter er til stede i undervisningen og i aktiviteter som inngår i studiet. Det er derfor krav om minimum 70 % tilstedeværelse i undervisningen.

Dersom dette kravet ikke er tilfredsstilt, må emnet tas om igjen et senere år.

Åpent for privatister:

Åpent for studenter med studierett på:

Studiepoengreduksjon: (Er det emner som overlapper som vil føre til reduksjon i sp)

Emneevaluering:

Emnet har fagutvalg der 2 studenter er representert. Det blir gjennomført tidligdialog hvert semester og sluttevaluering i henhold til kvalitetssystemet ved UiS.

Arbeidsformer:

Forelesning, lærerstyrte aktiviteter/dialog, selvstendig arbeid, gruppearbeid. Bruk av IKT inngår som en naturlig del av studiet. It's:learning vil bli brukt i kommunikasjonen mellom studenter og faglærere.

Praksis:

Det inngår 4 uker med praksis dette semesteret der studentene skal undervise i matematikk.

Litteratur/pensum:

Birkeland, P. A., Breiteig, T. & Venheim, R., 2011 (5.utg), Matematikk for lærere, bind 1. Oslo:Universitetsforlaget.

Birkeland, P. A., Breiteig, T. & Venheim, R., 2012 (5.utg), Matematikk for lærere, bind 2. Oslo:Universitetsforlaget.

Solem, I. H., Alseth, B. & Nordberg, G. (2010). Tall og tanke. Matematikkundervisning på 1. til 4. trinn. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Artikkelsamling som blir oppdatert av faglærerne hvert år.

Emnebeskrivelser

Navn på emnet:

Undervisningsstart/undervisningsstart/undervisningssemestre:

Emnekode: Matematikk 1, emne 2 (siste 15 stp)

Studiepoeng: 15

Fakultet: Det humanistiske fakultet

Institutt: Institutt for allmennlærerutdanning og spesialpedagogikk

Fagpersoner:

Introduksjon

De faglige temaene som blir tatt opp i dette emnet er først og fremst geometri og måling, algebra og funksjonslære.

Emnet skal forberede for matematikkundervisning i grunnskolen fra 1. til 7. trinn, i tråd med relevant forskning og gjeldende læreplan. Studiet er erfaringsbasert og forskningsbasert, det innebærer solid tilknytning til praksis. Matematikklærere må kunne analysere elevenes matematiske utvikling, være gode matematiske veiledere og samtalepartnere, kunne velge ut og lage gode matematiske eksempler og oppgaver som fremmer alle elevers matematiske kompetanse, kreativitet og positive holdning til matematikk. Som framtidig matematikklærer skal studenten selv arbeide utforskende og kreativt med faget.

Matematisk språk og tenkning utvikles gjennom aktiviteter som fremmer resonnement, argumentasjon og begrunnelse. Matematikklærere må kunne gjennomføre og forstå matematiske prosesser og argumenter, og analysere forslag fra andre med tanke på holdbarhet og potensial. Studenten skal selv ha en reflektert forståelse av matematikken elevene skal lære og kunne gjøre faget tilgjengelig for alle elever.

Bruk av ulike representasjoner er nødvendig for å gjøre matematiske begrep og ideer tilgjengelige for elever. For å utvikle sin matematiske forståelse og evne til problemløsning trenger elevene å arbeide med sammenhenger og overganger mellom ulike representasjoner. Studenten skal legge til rette for elevers arbeid med ulike representasjoner.

Meningsfulle matematiske samtaler er sentralt i utviklingen av matematisk forståelse. Gjennom samtale og diskusjon kan lærere inkludere alle elever i matematisk resonnering og argumentering,

stimulere til kritisk matematisk tenking og drøfte matematikkens rolle i samfunnet. Studenten skal legge til rette for meningsfulle matematiske samtaler med og mellom elever.

Lærere skal invitere elever til å dele sin matematiske tenking, lytte til og vurdere denne med tanke på utvikling av matematisk kompetanse. Det skal legges til rette for undervisning ut fra elevenes ulike behov, der ulike kulturell, språklig og sosial bakgrunn både tas hensyn til men også ses som ressurs i undervisningen. Som framtidig matematikklærer skal studenten støtte elevene i deres tro på seg selv og at en gjennom hardt arbeid, individuelt og kollektivt, utvikler forståelse av matematiske ideer og sammenhenger.

Læringsutbytte:

KUNNSKAP

Studenten har

- inngående undervisningskunnskap i hva elevene arbeider med på barnetrinnet knyttet til emnene geometri og måling samt overgangen fra aritmetikk til algebra
- kunnskap i algebra og funksjoner og kan knytte denne kunnskapen til lærestoffet på barnetrinnet
- kunnskap om vanlige interaksjonsmønstre og kommunikasjon knyttet til matematikkundervisning
- kunnskap om språkets rolle for læring av matematikk
- kunnskap om ulike representasjoner og hvordan bruk av overgangen mellom disse kan påvirke elevers læring
- undervisningskunnskap om betydningen av regning som grunnleggende ferdighet i andre skolefag
- kunnskap om å uttrykke seg muntlig, lese, uttrykke seg skriftlig og kan bruke digitale verktøy innen emnene geometri og algebra
- horisontkunnskap om matematikkfagets innhold i barnehagen og på ungdomstrinnet og om overgangene fra barnehage til skole og fra barnetrinn til ungdomstrinn.
- kunnskap om ulike teorier for læring, og om sammenheng mellom læringssyn og fag- og kunnskapssyn
- kunnskap om et bredt metoderepertoar for undervisning i matematikk
- kunnskap om matematikkens historiske utvikling, spesielt innen geometri

FERDIGHETER

Studenten

- kan planlegge, gjennomføre og vurdere matematikkundervisning for alle elever på trinn 1-7 med fokus på variasjon og elevaktivitet, forankret i forskning, teori og praksis
- har kompetanse til å fremme gode praktiske ferdigheter i muntlig, skriftlig og digital kommunikasjon hos elever
- kan bruke arbeidsmåter som fremmer elevenes undring, kreativitet og evne til å arbeide systematisk med utforskende aktiviteter, begrunnelser, argumenter og bevis
- kan bruke og vurdere ulike observasjons- og vurderingsmåter, for å tilpasse opplæringen til elevenes ulike behov
- kan kommunisere med elever, enkeltvis og i ulike gruppesammensetninger, lytte til, vurdere og gjøre bruk av elevers innspill
- kan analysere og vurdere elevers tenkemåter, argumentasjon og løsningsmetoder fra ulike perspektiver på kunnskap og læring

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- har forståelse for matematikkfagets betydning som allmenndannende fag og dets samspill med kultur, filosofi og samfunnsutvikling
- har innsikt i matematikkfagets betydning for utvikling av kritisk demokratisk kompetanse

Innhold:

Emnet vil i størst grad knyttes opp mot de matematiske emnene geometri og måling (euklidsk geometri og geometri i perspektivet, med særlig fokus på resonnementsrekker og begrepsforståelse, standardiserte og ustandardiserte måleenheter, direkte og indirekte målinger og måleusikkerhet), algebra og funksjonslære (overgang fra aritmetikk til algebra, generalisering og figurtall, tolking av og forskjellige representasjoner knyttet til funksjonbegrepet), og de fagdidaktiske vinklingene knyttet til disse matematiske emnene.

Semesterplaner vil foreligge ved semesterstart og detaljbeskrive innholdet

Forkunnskapskrav og anbefalte forkunnskaper:

Studenten må ha eksamensrett i matematikk 1, emne 1

Vurdering:

Skriftlig eksamen, 6 timer. Karakter A-F.

Obligatoriske aktiviteter som må være bestått for å gå opp til eksamen: (arbeidskrav):

Faget inneholder flere obligatoriske arbeidskrav underveis. Formålet med disse er bl. a. å sørge for at studentene holder progresjon i studiet.

Arbeidskravene for emne 2 er som følger:

1. Oppgave knyttet til planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisning i praksis, leveres av praksisgruppen samlet, 8 sider I arbeidet med praksisoppgaven inngår en obligatorisk veiledning med faglærer.
2. En mappe med tre skriftlige arbeid, der ett av dem også har en muntlig komponent. Mappen vurderes til godkjent/ikke godkjent.

Obligatoriske arbeider må være bestått for å kunne gå opp til eksamen. Dersom praksisoppgaven eller et mappearbeid underkjennes, gis det mulighet til å rette opp mangler.

Krav om tilstedeværelse

Matematikkfaget i lærerutdanning forutsetter aktivt engasjement over tid med medstudenter og faglærere. I faget blir forskjellige begreper, strategier og undervisningsopplegg diskutert og drøftet. Slik virksomhet foregår kontinuerlig i utdanningen. Profesjonsutdanningen krever derfor at studenter er til stede i undervisningen og i aktiviteter som inngår i studiet. Det er derfor krav om minimum 70 % tilstedeværelse i undervisningen.

Dersom dette kravet ikke er tilfredsstillt, må emnet tas om igjen et senere år.

Åpent for privatister:

Åpent for studenter med studierett på:

Studiepoengreduksjon: (Er det emner som overlapper som vil føre til reduksjon i sp)

Emneevaluering:

Emnet har fagutvalg der 2 studenter er representert. Det blir gjennomført tidligdialog hvert semester og sluttevaluering i henhold til kvalitetssystemet ved UiS.

Arbeidsformer:

Forelesning, lærerstyrte aktiviteter/dialog, selvstendig arbeid, gruppearbeid. Bruk av IKT inngår som en naturlig del av studiet. It's:learning vil bli brukt i kommunikasjonen mellom studenter og faglærere.

Praksis:

15 dager praksis der studentene skal undervise i matematikk.

Litteratur/pensum:

Birkeland, P. A., Breiteig, T. & Venheim, R., 2011 (5.utg), Matematikk for lærere, bind 1. Oslo:Universitetsforlaget.

Birkeland, P. A., Breiteig, T. & Venheim, R., 2012 (5.utg), Matematikk for lærere, bind 2. Oslo:Universitetsforlaget.

Solem, I. H., Alseth, B. & Nordberg, G. (2010). Tall og tanke. Matematikkundervisning på 1. til 4. trinn. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Artikkelsamling som blir oppdatert av faglærerne hvert år.

Norsk 1-7 15 + 15 stp

Faget i utdanninga

Lærerutdanningsfaget norsk er eit samansett og mangfaldig språk-, kultur- og litteraturfag og ein praksisarena for kvalifisert arbeid med språk og tekstar – i ulike sjantrar og modalitetar, frå fortid og samtid. Faget legg eit viktig grunnlag for kulturforståing, danning og kritisk tenking, særleg gjennom innsikt i korleis språk og tekstar formar og blir forma av kulturelle fellesskap. Norskfaget har ein historisk og nasjonal basis samtidig som allmenne og internasjonale perspektiv er sentrale for forståinga av det samfunnet vi er ein del av. Noreg er eit fleirkulturelt samfunn i endring, og norskfaget må heile tida utviklast i tråd med samfunnsutviklinga.

Som språkfag har norsk ein særeigen posisjon. Språket spelar ei fundamental rolle for læring, kritisk tenking og kommunikasjon. Det heng såleis tett saman med identitetsutviklinga til den einskilde språkbrukaren og med kultur- og samfunnsutviklinga gjennom historia. Samtidig er språket inngangen til aktiv deltaking i arbeidsliv og demokratiske prosessar. Gjennom arbeid med språk og tekstar skal lærerutdanningas norskfag legge grunnlaget for at studentane på kvalifisert vis kan bidra til at elevar blir trygge og aktive språkbrukarar som utviklar språk- og tekstkunnskap tilpassa trinn og alder.

Litterære tekstar går i aktiv dialog med kulturens utvikling og spenningar, livsvilkår og tenkemåtar. Både fiksjons- og saktekstar gir innsyn i kulturelle og historiske referanserammer og innbyr til refleksjon og kritisk tenking. Skjønnlitteratur har på same tid eit særleg potensial for styrking av førestellingsevne og empati. Arbeid med tekstar i ulike medium og sjantrar og frå ulike perspektiv – estetiske, kommunikative, kulturelle og historiske – skal legge grunnlaget for gode tekstval og fagleg litteraturarbeid som innbyr elevar på trinn 1–7 til oppleving og tolking, nyskaping og kritisk refleksjon.

Å lytte og tale, lese og skrive, sjå og vise er sentrale aktivitetar i all kommunikasjon og læring. Norskfaget gir spesialisert kunnskap om slike prosessar og rikeleg høve til å praktisere dei i fagleg arbeid. Studentane skal vidareutvikle evna til å vurdere og diskutere eigne og andres tekstar og til å bruke relevante tekstar og medium i fagleg arbeid. Dei skal lære å forstå korleis elevar utviklar og vidareutviklar grunnleggande munnleg og skriftleg tekstkyndigheit, og dei skal rustast til fagspesifikk undervisning i lesing, skriving og munnleg aktivitet tilpassa elevar med ulik bakgrunn og varierende ferdigheiter på trinn 1–7.

Norsk 1 (30 sp)

Norsk 1 gir eit første grunnlag for norskundervisning på trinn 1–7. Sentralt står språklege og litterære emne, fagdidaktiske spørsmål og arbeid med dei grunnleggande ferdigheitene, særleg munnleg kommunikasjon og lese- og skriveopplæring for elevar med norsk som første- og andrespråk. Emnet legg òg vekt på at studentane skal utvikle sine egne språkferdigheiter og sin eigen tekstkompetanse og formidlingsevne.

GLU xxxx Norsk trinn 1-4

Emnet gir eit første grunnlag for norskundervisning med vekt på trinn 1–4. Sentralt står språklege og litterære emne, fagdidaktiske spørsmål og arbeid med dei grunnleggande ferdigheitene, særleg munnleg kommunikasjon og den første lese- og skriveopplæringa. Meir spesifikt dreier emnet seg om fonologi, morfologi, pragmatikk og litteraturredidaktikk, som vil bli relatert til sjangrar som forteljing, eventyr og biletbok. Ein arbeider dessutan med multimodalitet innanfor ulike sjangrar og elevtekstar for 1.-4. trinn. Emnet legg òg vekt på at studentane skal utvikle sine egne språkferdigheiter og sin eigen tekstkompetanse og formidlingsevne.

Læringsutbyte

KUNNSKAP

Kandidaten

- har kunnskap om språket som system og språket i bruk, med særleg vekt på fonologi, morfologi og pragmatikk
- har god kunnskap om barns språkutvikling
- har kunnskap om kva som kjenneteiknar munnlege og multimodale tekstar i ulike sjangrar og medium
- har kunnskap om eit utval skjønnlitterære tekstar med vekt på litteratur for barn
- har brei kunnskap om metodar i den første lese- og skriveopplæringa
- har kunnskap om kartleggingsprøver, nasjonale prøver og læremiddel for trinn 1–7, både digitale og andre

FERDIGHEITER

Kandidaten

- kan bruke kunnskap om språk og språkutvikling i språkstimulerande arbeid og gjere greie for fagdidaktiske val som skal fremje munnleg språkutvikling for alle elevar
- kan bruke kunnskap om kva som kjenneteiknar ulike tekstar og sjangrar i arbeid med munnlege og multimodale tekster i ulike medium
- kan planlegge, gjennomføre og evaluere elev- og klassesamtaler
- kan bruke ulike metodar i den første lese- og skriveopplæringa
- kan kartlegge og vurdere lese- og skriveferdigheiter og gi læringsfremjande respons til alle elevar
- kan vurdere ulike norskfaglege læremiddel, digitale og andre
- meistrar skriftleg nynorsk og bokmål

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan legge til rette for at elevane utviklar grunnleggande språkferdigheiter og blir tekstkyndige språkbrukarar som kan delta aktivt i klasserommet og på andre sosiale arenaer
- kan planlegge og gjennomføre norskundervisning i sentrale emne for 1-4 trinn og gjere greie for elevtilpassa fagdidaktiske val
- kan vurdere eigen praksis på 1.-4. trinn med gjeldande læreplanar, fagkunnskap og fagdidaktisk innsikt som grunnlag
- kan skrive enkle akademiske tekstar

Eksamen/vurdering

Vekting Varigheit Karakter Hjelpemiddel

Individuell skriftleg eksamen 1/1	4 timer	A - F	Gjeldande læreplan. Ordbok.
-----------------------------------	---------	-------	--------------------------------

Målform: Bokmål.

Type: Skoleeksamen

Varigheit: 4 timar

Vurdering: A-F

Vilkår for å gå opp til eksamen/vurdering

Obligatoriske arbeidskrav

Arbeidskrav som må være godkjent for å gå opp til eksamen:

1. Innlevering av fagtekst og presentasjon av fagleg emne.

Vilkår for å gå opp til eksamen/vurdering

Arbeidskravet må vere godkjent for at studenten skal ha rett til å gå opp til eksamen.

Obligatoriske undervisningsaktivitetar

Undervisninga er lagt opp slik at det norskfaglege lærestoffet skal relaterast til læraryrket gjennom fagdidaktiske refleksjonar saman med studentane. Det er derfor eit krav om minimum 70 % oppmøte i norskundervisninga.

Faglærer

Magne Ivar Drangeid, Sidsel Merete Skjelten, Magne Rogne, Gro Tove Sandsmark, Anne-Jorunn Nielsen, Sofija Christensen, Åsmund Hennig, Lars Rune Waage, Brit-Helen Russdal-Hamre

Emneansvarlig

Magne Rogne

Praksiskoordinator

Kitty Marie Garborg, Kari-Anne Svensen Malmö

Studiekoordinator

Kjersti Gjedrem

Arbeidsformer

Arbeidsmåtar i Norsk 1 vil vere førelesningar, seminar, gruppearbeid, individuelt arbeid og oppgåveskriving. Praktisk-estetiske arbeidsmåtar blir trekt inn på emneområde som ligg til rette for det, for eksempel norsk munnleg.

Emneevaluering

Emnet har fagutval der 2 studentar er representert. Tidlegdialog skal gjennomførast kvart semester og sluttevaluering slik kvalitetssystemet ved UiS tilseier.

Praksis

Studentane skal ha 5 dagar med observasjonspraksis dette semesteret.

Litteratur emne 1-4

En grunnbok. Utvalgte kapitler, (under utvelgelse) for eksempel:

Fjørtoft, Hennig, Norskdidaktikk, utvalgte kapitler. Eller kapitler frå:

Jansson, Benthe Kolberg og Hilde Traavik (red.): *Norskboka 1 og 2. Norsk for grunnskolelærerutdanning 1-7*, Universitetsforlaget 2014

Rønning, M., Sørland, K. og Vaagen, O. (2014). *Norsk grammatikk for grunnskolelærerstudenter*. Cappelen Damm Akademisk. (utvalgte deler)

Litterært teoripensum:

Drangeid, Magne 2014: kap 1-8, kap. 11. (116 s.)

Hennig, Åsmund: *Litterær forståelse: innføring i litteraturredidaktikk*. Oslo: Gyldendal akademisk 2010. kap. 1-3, 8, 11-13 og kap. 16 (116 sider)

Hirvonen, Vuokko. 2014. Samisk barnelitteratur mellom det lokale og det globale. Barnebokinstituttet.

Knutsen, Hanne, og Per Olav Kaldestad. 2006. *Diktboka : om arbeid med poetiske tekstar i skolen*. [Rev. utg.] ed, *LNU's skriftserie ; [nr 123]*. Utdrag. Oslo: Cappelen akademisk forlag.

Mjør, Ingeborg, Gunvor Risa, og Tone Birkeland. 2012. *Barnelitteratur: Sjangrar og teksttypar*. [2. utg.] ed, *LNUs skriftserie ; [131] (2006)*. Oslo: Cappelen akademisk forl. : Landslaget for norskundervisning. Kapittel 1-4 (77 sider)

Litterært pensum

Fortellinger og sanger:

Asbjørnsen og Moe: To folkeeventyr

Andersen, H.C: To kunsteventyr

Egner, Thorbjørn. En bok eller to utdrag.

Jansson, Tove. 1962. *Det usynlige barnet*. Oslo: Aschehoug

Kirkegaard, Ole Lund. 2008. *Gummi-Tarzan*. Oslo: De norske bokklubbene

Lindgren, Astrid. 2004. *Mio, min Mio*. Oslo: Damm.

Prøysen, Alf: To fortellinger/utdrag og et utval sanger.

Rowling, J. K., og Torstein Bugge Høverstad. 2009. *Harry Potter og de vises stein*. DNB.

Vestly, Anne-Cath: Et utval fortellinger/utdrag.

Samisk forteljing, eventyr eller bildebok i omsetting.

Bildebøker, for eksempel:

Jansson Tove: *Hvordan gikk det?* (Aschehoug) og fortellingen «Det usynlige barnet»

Jensen, Eva, og Gry Moursund. 2002. *Tre høns på plenen og fire egg: ei bok om tal*. Oslo:

Samlaget. Sendak, Maurice. 2001. *Til Huttetuenes land*. Cappelen.

Sortland, Bjørn, og Lars Elling. 1993. *Raudt, blått og litt gult*. Oslo: Samlaget.

Et utval nye bildebøker, for eksempel:

Siri, Hege, 2015. *Tunnelsen*. Magikon

Kuhn, Camilla: *Samira og skjelettene*.

Ersland, Bjørn Arild og Per Dybvig: *Morfars motorsag*

Morsund, Jill, *Vulkanøya*.

Tinnen, Kari og Mari Kanstad Johnsen: *Babie-Nils og Pistol-problemet*. Gyldendal 2011.

Det var ikke jeg, sa Robin Hund.

Kunsten å møte en Bjørn.

Hovland og Kove 2013. *Johannes Jensen. De tre første fortellingene*. Cappelen Damm.

Hole, Stian. 2006. *Garmans Sommer*. Oslo: Cappelen

Saktekster, to sammensatte, for eksempel:

Ousland, Bjørn. 2014. *Amundsen gjennom Nordvestpassasjen*.

Eide, Nina, et al. 2013. *Møt fjellreven*. Bergen: Mangschou.

Birkeland, Tone og Ingeborg Mjør: *Barnelitteratur: Sjangrar og teksttypar*. [2. utg.] *LNU's skriftserie ; [131]* Cappelen akademisk: Landslaget for norskundervisning 2006. kap. 1, 4-7 (80 sider).

Jansson, Benthe Kolberg og Hilde Traavik (red.): *Norskboka 1. Norsk for grunnskolelærerutdanning 1-7*, Universitetsforlaget 2013, kapittel 1-7 samt 9,10 og 12. (320 sider)

Jansson, Benthe Kolberg og Hilde Traavik (red.): *Norskboka 2. Norsk for grunnskolelærerutdanning 1-7*, Universitetsforlaget 2014, kapittel 1, 6, 11 og 12. (90 sider)

Høigård, Anne: *Barns språkutvikling. Muntlig og skriftlig*. 3. utgave, Universitetsforlaget 2013, s. 115-130 og 136-142. (20 sider)

Hekneby, Greta: *Elevens håndskrift. Skriftdanning i grunnskolen*. Universitetsforlaget 2005. (120 sider)

Tønnessen, Elise Seip og Magnhild Vollan: *Begynneropplæring i en sammensatt tekstkultur*. Høyskoleforlaget 2010. (230 sider)

Hennig, Åsmund: *Litterær forståelse: innføring i litteraturdydidaktikk*. Oslo: Gyldendal akademisk 2010. kap. 1-3, 11 og 12 (83 sider)

Håland, Anne (red.): *Leik og læring. Grunnleggende lese- og skriveopplæring på 1. trinn*. Lesesenteret 2005. (50 sider) <http://lesesenteret.uis.no/boeker-hefter-og-materiell/boeker-og-hefter/leik-og-laering-article80042-12686.html>

Håland, Anne (red.): *Bok i bruk på første til fjerde trinn*. Lesesenteret 2006. (40 sider) http://lesesenteret.uis.no/getfile.php/Lesesenteret/B%C3%B8ker%20og%20hefter/pdf/utgaver/UIS_Bok_i_bruk_1-4.pdf

Skjønnlitterært pensum

Dahle, Gro og Nyhus, Kaia Dahle Nyhus. 2013. *Krigen*. Cappelen Damm.

Egner, Thorbjørn. 2015. *Klatremus og de andre dyrene i Hakkebakkeskogen*. Cappelen.

Hole, Stian. 2015. *Morkels alfabet*. Cappelen Damm.

Hovland, Henrik og Kove, Torill. 2013. *Johannes Jensen. De tre første fortellingene*. Cappelen Damm.

Kierkegaard, Ole Lund. 2004. *Gummi-Tarzan*. Gyldendal.

Ousland, Bjørn. 2014. *Amundsen gjennom Nordvestpassasjen*. Aschehoug.

Sendak, Maurice. 2001. *Til Huttetuenes land*. Cappelen Damm.

GLU xxxx: Norsk trinn 5-7

Emnet gir eit første grunnlag for norskundervisning med vekt på trinn 5–7. Sentralt står språklege og litterære emne, fagdidaktiske spørsmål og arbeid med lese- og skriveopplæring på mellomtrinnet. Meir spesifikt dreier emnet seg om tekstgrammatikk, syntaks, argumentasjon, litteraturdidaktikk, sjangerlære, vanskar, norsk som andrespråk, sakprega og litterær skrivning og ulike typar tekstar (m.a. digitale, samiske, elevtekstar for 5.-7. trinn). Emnet legg òg vekt på at studentane skal vidareutvikle sine eigne språkferdigheiter og sin eigen tekstkompetanse og formidlingsevne.

Læringsutbytte

KUNNSKAP

Kandidaten

- har kunnskap om språket som system og språket i bruk, med særleg vekt på syntaks, tekstgrammatikk og argumentasjonslære
- har kunnskap om språkleg identitet, norsk som andrespråk og fleispråkleg praksis
- har kunnskap om kva som kjenneteiknar skriftlege tekstar, på nynorsk og bokmål, i ulike sjangrar og medium
- har kunnskap om eit utval skjønnlitterære tekstar, med vekt på litteratur for elevar på mellomtrinnet
- har brei kunnskap om metodar i lese- og skriveopplæringa på mellomtrinnet

FERDIGHEITER

Kandidaten

- kan bruke kunnskap om språk og språkutvikling i språkstimulerande arbeid og gjere greie for fagdidaktiske val som skal fremje skriftleg språkutvikling for alle elevar
- kan bruke kunnskap om kva som kjenneteiknar ulike tekstar og sjangrar i arbeid med skriftlege tekster i ulike medium
- kan kjenne att teikn på lese-, skrive- og språkvanskar
- kan bruke ulike metodar i den vidare lese- og skriveopplæringa og tilpasse opplæringa for elevar med ulik bakgrunn og varierende ferdigheiter i norsk
- kan undervise elevar i begge målformer

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan legge til rette for at elevane vidareutviklar grunnleggande språkferdigheiter og blir tekstkyndige språkbrukarar som kan delta aktivt i klasserommet og på andre sosiale arenaer
- kan planlegge og gjennomføre norskundervisning i sentrale emne for 5.-7. trinn og gjere greie for elevtilpassa fagdidaktiske val
- kan vurdere eigen praksis på 5.-7. trinn med gjeldande læreplanar, fagkunnskap og fagdidaktisk innsikt som grunnlag

- kan skrive akademiske tekstar med tilvisingar og litteraturliste

Forkunnskapskrav

Studentane må ha deltatt i emnet 1120 Norsk trinn 1-4.

Eksamen/vurdering

Vekting Varigheit Karakter Hjelpemiddel

Individuell heimeeksamen 1/1   1 veke   A - F   Alle.

Målform: Nynorsk. Omfang: 4000 ord +/- 10%.

Vilkår for å gå opp til eksamen/vurdering

Obligatoriske arbeidskrav

Arbeidskrav som må vere godkjende for å gå opp til eksamen:

1. Innlevering av fagtekst på nynorsk.
2. Eit praksisopplegg som blir presentert skriftlig, med vekt på planlegging, gjennomføring og refleksjon. Munnleg presentasjon av praksisgjennomføringa.

Obligatoriske undervisningsaktivitetar

Undervisninga er lagt opp slik at det norskfaglege lærestoffet skal relaterast til læraryrket gjennom fagdidaktiske refleksjonar saman med studentane. Det er derfor eit krav om minimum 70 % oppmøte i norskundervisninga.

Faglærer

Magne Ivar Drangeid, Sidsel Merete Skjelten, Magne Rogne, Gro Tove Sandsmark, Anne-Jorunn Nielsen, Sofija Christensen, Åsmund Hennig, Lars Rune Waage, Brit-Helen Russdal-Hamre

Emneansvarlig

Magne Rogne

Praksiskoordinator

Kitty Marie Garborg, Kari-Anne Svensen Malmo

Studiekoordinator

Kjersti Gjedrem

Arbeidsformer

Arbeidsmåtar i Norsk 1 vil vere førelesningar, seminar, gruppearbeid, individuelt arbeid og oppgåveskriving. Praktisk-estetiske arbeidsmåtar blir trekt inn på emneområde som ligg til rette for det, for eksempel norsk munnleg.

Emneevaluering

Emnet har fagutval der 2 studentar er representert. Tidlegdialog skal gjennomførast kvart semester og sluttevaluering slik kvalitetssystemet ved UiS tilseier.

Praksis

Studentane skal ha 4 veker med praksis dette semesteret.

Litteratur 5-7

Traavik & Jansson (red.): *Norskboka 1. Norsk for grunnskolelærerutdanning 1-7*. Oslo: Universitetsforlaget 2013. Kapittel 8. (25 sider)

Jansson & Traavik (red.): *Norskboka 2. Norsk for grunnskolelærerutdanning 1-7*. Oslo: Universitetsforlaget 2014. Kapittel 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10. (245 sider)

Skjelbred, Dagrun: *Elevens tekst. Et utgangspunkt for skriveopplæring*. 4. utgave. Oslo: Cappelen Damm Akademisk 2014. (180 sider)

Drangeid, Magne 2014. *Litterær analyse og undervisning*. Oslo: Gyldendal 2014. Kapittel 1,2, 4-7, 10,11. (90 sider)

Hennig, Åsmund: *Litterær forståelse: innføring i litteraturdidaktikk*. Oslo: Gyldendal akademisk 2010. Kapittel 4-5, 12-13 (83 sider)

Knutsen og Kaldestad: *Diktboka*. Oslo: LNU 2006. Kapittel 1-5. (80 sider)

Mjør, Ingeborg, Gunvor Risa, og Tone Birkeland: *Barnelitteratur: Sjangrar og teksttypar*. [2. utg.] ed, *LNUs skriftserie ; [131] (2006)*. Oslo: Cappelen akademisk forl. : Landslaget for norskundervisning 2012. Kapittel 2, 3 , 6-10 (77 sider)

Schwebs, Ture, og Jon Hoem: *Tekst 2 null*. Oslo: Universitetsforlaget 2009. Kapittel 1-5 og 17 (55 sider)

Steinfeldt, Torild: Litteraturhistorie i norskfaget - historiske linjer og aktuelle perspektiver. I *Kultur møte i tekstar: Litteraturdidaktiske perspektiv*, redigert av L. Aase og B. K. Nicolaysen. Oslo: Det Norske Samlaget 2005. (18 sider). Komp.

Skjønnlitterært pensum

Bjørnstad, Taran: *Salto: noveller*. Oslo: Cappelen 2006.

Jansson, Tove: *Det usynlige barnet*. Oslo: Aschehoug 1962.

Jensen, Eva, og Gry Moursund: *Tre høns på plenen og fire egg: ei bok om tal*. Oslo: Det Norske Samlaget 2002.

Eide, Nina, et al.: *Møt fjellreven*. Bergen: Mangscho 2013.

Kielland, Alexander L. «Karen» (1882)

Knutsen, Hanne, and Per Olav Kaldestad: *Diktboka : om arbeid med poetiske tekstar i skolen*. [Rev. utg.] ed, *LNU's skriftserie ; [nr 123]*. Oslo: Cappelen akademisk forlag 2006. Del 2.

Lindgren, Astrid: *Mio, min Mio*. Oslo: Damm 2004.

Rowling, J. K., og Torstein Bugge Høverstad: *Harry Potter og de vises stein*. [Oslo]: De norske bokklubbene 2009.

Sortland, Bjørn, og Lars Elling: *Raudt, blått og litt gult*. Oslo: Det Norske Samlaget 1993.

Pedagogikk og elevkunnskap: 1-7

Pedagogikk og elevkunnskap, ved Universitetet i Stavanger, er delt i to sykluser som til sammen utgjør 60 studiepoeng. PEL-fagets første 30 studiepoeng ligger på utdanningens første og andre semester, mens de siste 30 er lagt fjerde studieår. For å styrke lærerkompetansen i et flerkulturelt og flerreligiøst samfunn, utgjør emner knyttet til religion, livssyn og etikk en integrert modul i faget. For å følge opp rammeplanens føringer om profesjonsretting og progresjon og med det utvikling av studentenes profesjonskompetanse, er innholdet ordnet i henhold til tre faglig overordnende og gjennomgående begrepspar:

- *Læring - undervisning*: PEL-faget skal være profesjonsrettet og utvikle studentenes forståelse av at lærerarbeidet blant annet innebærer å gjennomføre en undervisning som sikrer gode læringsprosesser for alle elevene.
- *Inkludering - mangfold*: I Rammeplan for grunnskolelærerutdanningen er det understreket at studentene skal kvalifiseres for å tilpasse opplæringen til alle elevene. Av den grunn vil det å være lærer i en inkluderende skole preget av elevmangfold være en av de overordnede tematikkene i faget.
- *Profesjonsutvikling – profesjonsfelleskap*: Lærerrollen er mangefasettert og i stadig forandring fordi lærerarbeidet endres i takt med samfunnet, i takt med myndighetenes krav til læreren og i takt med utviklingsprosesser i profesjonen. For å forberede studentene på at lærerarbeid innebærer deltakelse i profesjonsfelleskap på ulike nivå, vil de systematisk bli utfordret til å lære sammen med andre.

De overordnede begrepsparene skal danne grunnlag for utvikling av en profesjonskompetanse som bidrar til forutsetninger for å møte elevmangfold og mangfold i skolens profesjonsfelleskap. Begrepsparene vil vektlegges ulikt i de ulike emnene, og vil tidvis være naturlig integrert i hverandre.

Pedagogikk og elevkunnskap 1 (1-7)

Lærerens undervisning i det mangfoldige klasserom

Emnekode:

Studiepoeng: 15

Fakultet: Det humanistiske fakultet

Institutt: Institutt for grunnskolelærerutdanning, idrett og spesialpedagogikk

Fagpersoner:

Introduksjon

Emnet har fokus på læring og undervisning, og om kompleksitet og dilemmaer knyttet til lærerarbeidet og det å skape likeverdige vilkår for deltakelse for alle elever, i en inkluderende skole preget av mangfold. Etter endt emne skal studentene ha utviklet kunnskaper om og ferdigheter i profesjonell utøvelse av yrket, med fokus på anvendelse av teoretiske og profesjonsetiske perspektiv i didaktiske møter med elever på 1.-7. trinn.

Læringsutbytte:

KUNNSKAP

Kandidaten

- har kunnskap om lærerprofesjonen og lærerarbeidet
- har kunnskap om grunnskolens formål og styringsdokumenter
- har kunnskap om ulike forståelser av læring, mestring og motivasjon og hvordan tilrettelegge for dette, tilpasset elevene på 1.-7.trinn
- har kunnskap om forholdet mellom pedagogikk og didaktikk og den betydningen didaktiske møter har for elevers faglige og sosiale utvikling, også tilpasset begynneropplæringen.
- har kunnskap om sentrale kjennetegn ved elevene på 1.-7. trinns kognitive, sosiale, emosjonelle og kroppslige utvikling
- har kunnskap om varierte arbeidsmåter, vurderingsformer og grunnleggende ferdigheter
- har kunnskap om hvordan tilrettelegge for deltakelse i klassefelleskapet og om hvordan dette skaper vilkår for elevers læring.

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan presentere ulike dilemmaer i lærerarbeidet med et profesjonsetisk utgangspunkt
- kan – alene og sammen med andre – planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning i et klasserom kjennetegnet av elevmangfold begrunnet i pedagogisk teori, gjeldende læreplanverk og eksisterende rammefaktorer
- kan – alene og sammen med andre - planlegge og gjennomføre systematisk observasjon, både gjennom multimediale case og i klasserommet, samt analysere og presentere resultater av observasjonen
- kan fra tidlig i studiet forholde seg til formkrav i akademiske tekster, anvendelse av faglitteratur samt ivareta grunnleggende forskningsetiske krav

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- Kan delta i faglige diskusjoner om profesjonsetiske aspekter ved lærerarbeidet for elever på 1.-7. trinn

Arbeidsmåter:

Å kunne delta et profesjonsfelleskap fordrer evne til samhandling på ulike nivå. Studentene vil derfor møte et mangfold av arbeidsmåter, digitale verktøy og vurderingsformer, som bl. a speiler arbeidsmåtene og vurderingsformene i skolen.

Obligatoriske arbeidskrav som må være bestått for å gå opp til eksamen:

1. Gruppeoppgave. Planlegging, gjennomføring og refleksjon over observasjon knyttet til observasjonspraksis i dette semesteret. Vurdering: Godkjent/ikke godkjent.
2. Digital prøve. Vurdering: Godkjent/ikke godkjent.
3. En individuell fagtekst på 1500-2000 ord. Vurdering: Godkjent/ikke godkjent.
4. Drøfting av case. Vurdering: Godkjent/ikke godkjent.

Obligatoriske undervisningsaktiviteter

I Pedagogikk og elevkunnskap vil studentene bli utfordret på koplingen mellom teori og praksis. Deler av undervisningen vil gå med til å diskutere hvilke konsekvenser de faglige begrepene kan ha for arbeidet i skolen. Videre vil studentene få trening i å analysere elevatferd fra ulike perspektiv. Faget skal føre til faglig refleksjon, personlig vekst og yrkesetisk bevissthet. Evnen til kritisk refleksjon oppøves bl. a i diskusjoner der studentene anvender fagets begrepsapparat. I undervisningen vil studentene også møte et mangfold av arbeidsmåter som alle har som formål å dyktiggjøre dem i lærergjærningen. Derfor vil minimum 70 % tilstedeværelse i undervisningen være påkrevd.

Vurdering:

Vurderingsform	Karakter/vektning	Varighet/omfang	Tillatte hj.midler
Skriftlig skoleeksamen	A-F	6 timer	Ingen

Emneevaluering:

Emnet har fagutvalg der to studenter er representert. Det blir gjennomført tidligdialog hvert semester og sluttevaluering i henhold til kvalitetssystemet ved UiS.

Praksis:

5 dager med observasjonspraksis inngår i dette semesteret.

Litteratur:

Grunnbøker

Bergem, Trygve (2003): *Læreren i etikkens motlys* . Oslo: Ad Notam Gyldendal

Engelsen, Britt U (2015): *Kan læring planlegges?* Oslo: Gyldendal Akademisk

Helle, Lars (2011): *1.-7. trinn. Pedagogikk og elevkunnskap*. Oslo: Universitetsforlaget

Imsen, Gunn (2014): *Elevers verden*. Oslo: Universitetsforlaget ca 260 sider

Pedagogikk og elevkunnskap 2 (1-7)

Det inkluderende klasserom i en skole preget av mangfold

Emnekode:

Studiepoeng: 15

Fakultet: Det humanistiske fakultet

Institutt: Institutt for grunnskolelærerutdanning, idrett og spesialpedagogikk

Fagpersoner:

Introduksjon

PEL2 viderefører sentrale faglige tematikker fra PEL 1, men i dette emnet vil begrepsparet inkludering - mangfold få særlig oppmerksomhet. Kunnskap om enkeltelever, klassefelleskap og læringsmiljø vil stå sentralt. Her inngår også kunnskap om praktiske, skapende og estetiske læreprosesser.

Læringsutbytte

KUNNSKAP

Kandidaten

- har kunnskap om prinsipper for sosial rettferdighet og skolens rolle i demokratiseringsprosesser i et historisk og nåtidig perspektiv
- har kunnskap om barrierer for elevene på 1.-7. trinn deltakelse i læringsfelleskap og hvordan læreren kan arbeide for å redusere disse og støtte elevers læring,
- har kunnskap om hvordan praktiske, skapende og estetiske dimensjoner har betydning for alle elevers læring
- har kunnskap om hvordan skolen og lærerfelleskapet i samarbeid med aktuelle instanser kan møte barn som opplever vanskelige livssituasjoner.
- *har kunnskap om den norske skolen, blant annet i lys av kristen tradisjon, om endringsprosesser knyttet til religion, kultur og samfunnsliv, og om sekularisering, pluralisme og fundamentalisme*
- *har kunnskap om sentrale religioner og sekulære livssyn med vekt på temaer som har særlig relevans for skolehverdagen og foresatte, og om hvordan religion kan prege individ og samfunn globalt og i Norge*

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan redegjøre for og diskutere norsk og samisk skolehistorie og den betydningen utdanning og skole har i et demokratisk samfunn og i en globalisert verden
- kan reflektere over og anvende forskningsbasert kunnskap til å utøve god klasseledelse og utvikle et trygt og inkluderende læringsmiljø for elevene på 1.- 7. trinn
- *kan ivareta livssynsmangfold i samarbeid med elever og foreldre*
- *kan begrunne og arbeide med menneskerettighetene og barns rettigheter i en skole der ulike religioner og livssyn er representert*
- kan diskutere og arbeide mot prinsippet om tilpasset opplæring i møte med skolens rammer for- og tilrettelegging av- spesialundervisning
- kan kommentere sin egen profesjonelle utvikling mot det å bli lærer

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- *har kunnskap om og kan drøfte didaktiske konsekvenser, utfordringer og muligheter i en skole preget av språklig, kulturelt og religiøst mangfold*
- kan kommunisere med elever og foresatte med ulik bakgrunn, verdier og tradisjoner om elevenes læring og utvikling og kan reflektere over mulige etiske aspekter ved slike samtaler

Arbeidsmåter:

Arbeidsmåtene fra forrige emne vil opprettholdes og utvikles. Progresjonen vil bli ivaretatt gjennom at studentene utfordres på mer selvstendige, analytiske og utforskende tilnærminger til innholdet.

Forkunnskapskrav:

Studenten må ha eksamensrett i PEL 1

Obligatoriske arbeidskrav som må være bestått for å gå opp til eksamen:

Mappevurdering - Selve mappen er digital består av en rekke arbeid studenten produserer i løpet av semesteret. Med utgangspunkt i læringsutbytteformuleringene skal mappen inneholde både *utforskende prosessarbeid* og *presentasjonsarbeid*. Studenten velger ut fire av arbeidene som inngår i den endelige vurderingen. Dersom innlevert/e arbeidskrav ikke er godkjent vil studenten få anledning til å levere inn på nytt til fastsatt dato av faglærer. Vurderingsform: Godkjent/Ikke godkjent

Obligatoriske undervisningsaktiviteter

Pedagogikk og elevkunnskap 2 vil arbeidet med å analysere koplingen mellom teori og praksis fortsette. Deler av undervisningen vil gå med til å diskutere hvilke konsekvenser faglige begrep kan ha for arbeidet i skolen samt å oppsummere/kollektivt diskutere studentenes mer utforskende aktiviteter. Derfor vil minimum 70 % tilstedeværelse i undervisningen være påkrevd.

Vurdering:

Vurderingsform	Karakter/vektning	Varighet/omfang	Tillatte hj.midler
Muntlig eksamen	A-F	20 min.	Ingen

Individuell muntlig eksamen som i hovedsak knyttes opp mot et av arbeidskravene i mappa. Men eksaminasjonen kan inneholde spørsmål fra alle læringsutbytteformuleringene.

Emneevaluering:

Emnet har fagutvalg der to studenter er representert. Det blir gjennomført tidligdialog hvert semester og sluttevaluering i henhold til kvalitetssystemet ved UiS.

Praksis:

4 uker praksis inngår i dette semesteret.

Litteratur:

Grunnbøker:

Bunting, Mette (2014) (red.) *Tilpasset opplæring-i forskning og praksis* Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Hauge, Ann-Margritt (2014). *Den felleskulturelle skolen*. 3 utgave. Oslo: Universitetsforlaget

Imsen, Gunn (2014). *Elevens verden* Oslo: Universitetsforlaget

Postholm, M.B. m.fl (2011). *Elevmangfold i skolen 1-7*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Skaalvik, Einar og Sidsel Skaalvik (2015). *Motivasjon for læring* Oslo: Universitetsforlaget

Michaelsen, Ann S. (2015). *Det digitale klasserommet* Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Anbefalt tilleggslitteratur:

Bøe, Inge og Lars Helle (2013) *Pedagogisk ordbok* Oslo: Universitetsforlaget

Engh, Roar (2013). *Vurdering for læring i skolen: mot en bærekraftig vurderingskultur*
Kristiansands, Høyskoleforlaget

Giæver, Tonje Hilde Johannesen og Leikny Øgrim (red.) (2014) *Digital praksis i skolen* Oslo:
Gyldendal

Andre ressurser

Medietilsynet (2016): "Rapport om barn og digitale medier" [Medietilsynet](#)

St.meld. 18 (2011). Læring og felleskap: tidlig innsats og gode læringsmiljøer for barn, unge og voksne med særlige behov [Stortingsmelding 18 Læring og felleskap](#)

Udir. (2009) Spesialundervisning: Veileder til opplæringsloven om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning [Veilder til opplæringsloven: Spesialundervisning](#)

Noen artikler kan komme i tillegg.